KMH-ASJUS

(isiklikke üldisesse puutuvaid arvamisi)

...riik, see oleme meie -
sina, mina, tema – kõik koos.
Ta on sinu kuues, seltsimees.
Ja mõtleb sinu peaga.
Seal, kus sa asud,
seal on ta kodu ja
kus sind rünnatakse,
seal ta võitleb...

/parafraseering Bertold Brechti
luuletusele "Kes aga on partei?"/

<u>sissejuhatav selgitus e. autorist</u>

Olen Ave Alavainu. Eesti kirjanik. Meie riigi kodanik. Elan Hiiumaal 41. aastat. Kogu aeg **Kärdlas**. Mul on kaks täiskasvanud last ja üks lapselaps. Nad kõik elavad ammu mandril. Sügisel saan 75 aastat vanaks. Mingit kinnisvara ega maaomandit mul saarel ei ole. Mu lastele ei jää isegi suvitamisvõimalust mitte. Kui mina läinud olen.

Maja kus asun, on mittetulundusühingu Ave vita! kasutuses kogukonna huve teeniv muisuskaitse all olev endine kohtumaja. Mina olen selle MTÜ tegevjuht juba 20. aastat. Maja ehitati elumajaks ja sai valmis 1904.a. Kui Hiiumaale juhtute, astuge sisse!

Ometi – iga kord, kui püüan mingil tõsisemal teemal sõna võtta, hakatakse tänitama, et olen emotsionaalne ja kirjutagu ma pigem luuletusi jne. Ühesõnaga – ei võeta tõsiselt. Seekord palun mulle erand teha.

*

Nagu eespool selgus: hiid-tuulepargi projekti vastu olemise puhul puudub mul täielikult isiklik huvi. Aga mul on kaks viga:

1. olen kohutavalt põhjalik

ja

2. mõtlen alati väga kaugele ette.
Teisisõnu: elan juba sealtpoolt siiapoole (vt. mu vanust). Seda, kas ma näen tuulepargi valmimist (kirjade järgi 2022.a.), ei tea keegi. Aga et ma 20 aastat (just nii lühike on kasutada kavandatavate tuugenite* eluiga) nendega koos elama ei pea, on täitsa kindel.
Nii et

ei midagi isiklikku
Objektiivselt.
Skepast&Puhkim on ära teinud suure töö. Mida tunnustasin ka oma sõnavõtus KMH avalikul arutelul Kärdlas 8. märtsil k.a. See töö tähistas 2016. a. oma 10. sünnipäeva.
Aga ma ei saa aru, miks on tiitellehel töö tellijaks märgitud Tartu Ülikool, kui keskkonnauuringutest peaks huvitatud olema arendaja – Nelja Energia? Praegu jääb mulje, et tegu on kahe era-ettevõtjaga, kellest **4Energia** on oma **23%'ga** Norra firma osanik ja **Skepast&Puhkim** üks eesti OÜ'dest. Mul tekkis loogikatõrge: miks 4Energia **otse** oma uuringuid ei tellinud? Tema on ju huvitatud osapool. Veel hullem küsimus tekkis: 4Energia on rikas, haridusasutus aga mitte. Kes maksis? Kes tellis muusika?
*
Ei hakka vabandama, et mu suhtumises puuduvad viitamised KMH lehekülgedele ja punktidele. Olen kindel, et nendel, kellest sõltub selle dokumendi heakskiitmine või tagasilükkamine, on ise piisavalt materjaliga kursis ja taipavad lennult, millest käib jutt.

tavakodaniku KMH-analüüs
Olen läbi töötanud 260 A4-lehekülge pisikirjalist (12p.) hinnangut **34** erinevast keskkonnamõju aspektist, millest ehitusaegselt **täiesti kahjutut** on koostajate arvates vaid **12** ja pärast tuulepargi käivitamist **13.** Huvitav, kuidas ehitamistööde käigus see üks juurde tuli?! Keskkonnale **täiesti kahjulikku** mõju, mis jääb ka pärast hiid-ehitise rajamist, on näidatud vaid **kahel korral** (mõju kalapüügile ja linnustikule), kusjuures mõju kalapüügile on siiski KMH koostamise käigus kahanenud (?). Mõju hüljestele on sootumaks uurimata. Kummalisel kombel on pärast ehitustööde lõppemist pisut kahanenud ka mõju põhjaloomastikule (-2'lt +1'le), mõju põhjaelupaikadele aga läinud väga ohtlikust lausa nulli (see ongi see juurdetulnud kolmeteistkümnes lubatavus)!
Ülejäänud 21-22 uurimisala on n.-ö. **kõhklevas kõneviisis:** kui nii – siis nii, kui naa – siis naa... (“võimalusel kaaluda”, “võimalusel kasutada”, tulevane

“mõju sõltub sellest”, “tuleks vältida”, “eeldusel, et luuakse”, “tuleb täpsustada” juba töö käigus, ehitustegevusega “mõjutada võivate” jne.).
Siit saab teha vaid ühe järelduse: **keskkonnamõjude hindamine on kõvasti kallutatud.** Imelik, et Tellija seda ei märganud... Või on Tartu Ülikool ka hiid-tuulepargi rajamisest huvitatud?
*
KMH ütleb, et kaablite paigaldamine sõltub **eriprojektist.** Seda veel pole ja selle mõju ei ole seega ka hinnatud.
Täielikult puudub KMH's **maismaatöödega** seotud mõjude hindamine. Nagu läheksid igasugused kaablid saare pinnasesse ja tekiksid alajaamad, kuhu saadav energia kogutakse, **vaimujõul**!
*
Huvitav oli lugeda ka seda, et hiid-tuulepargi rajamisega “väheneb Hiiumaal CO2 emissioon võrreldes 2005. aastaga **102%”!**
Armasad keskkonnamõjude hindamise hindajad – ehk on teil huvitav teada, et Hiiu saarel on niigi kogu Eesti puhtaim õhk, sest siin pole olnud ühtki saaste-allikat (peale keskkütte-korstnate) juba üle 75 aasta: 1941 lasti õhku Kärdla kalevivabrik, millest oleks nõukogude ajal võib-olla saanud suurim saasteallikas.
Huvitav, kuidas saab kahandada seda, mida pole?
*
Muinsuskaitse all olevad objektid on küll üles loetud, kuid nende säilimise või säilitamise kohta pole sõnagi. Mind küll huvitab, kuidas saab merepõhja suuri tuugeni-rajatisi paigutada nii, et merepõhi paigal seisab ja isegi liiv ei liigu.
*
Antud uuringu koha pealt on täiesti ülearune ja Hiiu saare keskkonnamõjudesse mittepuutuv see, kuidas valatakse tuugeni-aluseid kusagil Belgias...
*
Hiiumaa **elanikkond** on üles loetud ja lausa valdade kaupa, mis on KMH seisukohalt samuti täiesti ülearune. **Inimesi** selles 'teoses' ei puudutata. Üldse – lugesin neid kuut saarele pühendatud lehekülge ja seitset punkti kui mingit teatmeteost: konstateerivad, kuid KMH-teemaga üldsemitte haakuvad. Kui, siis vast kaudselt. Huvitav oleks teada, kui palju on neist pisut üle 8000 inimesest 25-30 aasta pärast, kui tuugenid on oma tegevuse lõpetanud, veel saarel, elus või tervisekahjustusteta. Suremus v.a. Oletan, et mitte üle 3000.
Samuti on ülearused 10 lehekülge Hiiu **maakonna dokumente** – oleks

piisanud viidetest.
Samas kui tuugenite lammutamisele pärast nende tööaja lõppu (ca 20 a. pärast) on pühendatud vaid 6 rida...
Tundub, et KMH **mahtu** on tahtlikult suurendatud – kes see ikka nii tihedat materjali rida-realt läbi lugeda jõuab. Aga jõuab. Mina, näiteks.
*
Natura 2000 aladele tekitatava kahju hindamisel on KMH koostajad pannud end lausa jumala või vähemalt **selgeltnägijate** positsiooni – mingit kahju loodusele ei tekitata, kui siis ajutiselt (???).
*
Üldse jääb mulje, et kõik tuulepargiga seotud negatiivsed mõjud on Hiiumaa loodusele kas "kaudsed", "ajutised" või "vähe olulised".
Tegelikult on mõjud pöördumatud.
*
Ma ei tea, millal tuugenite arv 200'lt 160'le (on läbi käinud ka 166?) langes, kuid vahet pole – kui tulemas on nagunii maailma üks suuremaid hiid-tuuleparke, siis on ka 40 tuugenit siia-sinna tühiasi.
*
Mõjuandmeid inimesele 12 km kauguselt merest pole nagunii kuskilt võtta. Ka mina võiks mõelda, et see kõik toimub ju kaugel, Kõpu-kant ja tuulepark jäävad minu silmaulatusest ja kõrvakuuldavusest välja, Kärdla on 40 km kaugusel jne. Aga ei! - Mõju inimesele, loomale, linnule, lillele või kalale ei saa üldse ette hinnata. Karta on, et pind me jalge all hakkab pidevast vibratsioonist märkamatult võnkuma, et pikema perioodi järel kaovad ka meie unikaalsed **arteesiakaevud**.
*
Veel tundub mulle, et hiid-tuulikute **visualiseerimisele** pööratakse liiga suurt tähelepanu (vt. ka 14. märtsi "Postimeest"). Arendajale on kasulik juhtida inimeste tähelepanu väiksematele probleemidele, et jummalapärast põhimõtteliste ja suurte asjade kallale ei mindaks.
*
Tean aga, et mind hakkavad **24/7/365x20a. ilma puhkepäevade, lõunavaheaegade ja öörahuta** mõjutama infraheli ja vibratsioon, mis ei hooli tuugeni-aluse stabiilsusest ega ka tuule tugevusest.
*
Mõju inimese **tervisele** on KMH's viidud nulli kaheksa reaga ja konstateeringuga, et 'olulised mõjud puuduvad'. Samas kui visualiseeringule pühendatakse poolteist lehekülge. Juba siit algab varem pressinõukogusse ja 14. märtsil Postimehhe jõudnud hämamine.

Imelik! Tean, et isegi Leedo laevadel maksti töötajatele **vibratsiooni** tervistkahjustava mõju eest lisatasu.
Tervist kahjustav on ka madal-sagedus- ehk **infraheli**, mida inimkõrv tavaliselt ei kuule. Kõige enam kahjustab see närvisüsteemi: pidevalt infraheli piirkonnas asuvad inimesed lähevad sageli hulluks. Guugeldades leiab selle kohta mujalt maailmast ka andmeid. Nagu ka selle kohta, et inimestele on makstud tuugenite tekitatud tervisekahjustuste eest 30 000 eurot *per nase*.
Aga meie puhul, noh – need ju vaid käputäis hiidlasi...
*
4Energia peaks siiski tellima ka eraldi **tervise-uuringud**, mis toetuks teiste suuremate tuuleparkide ümbruses aastaid elavate inimeste tervisliku seisundi jälgimisele meedikute poolt.
*
Minagi arvan, et turismi ja suvitajaid vibratsioon ja kõrgsagedus ei häiri, sest nemad on (käivad) saarel lühikest aega.
*
Paiga-hiidlastele pakutakse küll "klaaspärleid": eelisaktsiaid, ligi 800 000 eurot antakse saarele aastas (loodava) MTÜ kaudu, mis teeb ju vaid keskmiselt 100 eurot inimese kohta (**aastas!**) ja raha jagatakse valikuliselt: mtü juhatus otsustab, milliseid alasid või majandusharusid toetada. Inimesed ei näe pennigi. Aktsionärid vaid. Töökohti tuleb kogunisti 30!
Tasub meelde tuletada ka seda, et 4Energia näol on tegu erafirmaga, mille **77% tulust** läheb Norrasse. Eesti riikki hakkab neilt "odavat" energiat ostma.
*
Liigutav oli KMH'st lugeda ka koostajate muret **kogukonna lõhenemise** pärast peale tuulepargi vastase **8000 allkirja** kogumist ja mereala ümbeplaneerimisele minemist 2011. aastal.
*
Eesti riikigi ei jäeta "klaashelmestamata" (vt. lk.-d 232 – 234) – oooo, milline **tulu** meile kõigile tõuseb! Ja milliseid kannuseid teenime me EL'i ees ja maailma silmis kui rohelise energia rüütlid! Ja CO2 kahaneb 102%! Ja meie armas riik hakkab saama 115,3 miljonit aastas.
Mis on üks väike saar ja selle inimesed selle kasu kõrval.
Kümne aasta pärast on Hiiu saar tasaarveldatud: lihtsa korrutamistehte järgi on Eesti saanud saare eest 1 miljard 153 miljonit eurot, millest ca poole eest on ostetud elektrit (?). Tuugenite kokkukukkumise järel korrutagem see summa veel kahega.

Selle kõige kõrval kahvatuvad nii Läänemeri tervikuna (ja ärge tulge mulle rääkima, et mingit **mõju hoovustele** ei ole!) kui pisike Hiiu saar.
*
Aruandes on põgusalt puudutatud ka piirivalve-radarite ja piiriülese mõju aspekte. Aga riigikaitse? Meie riigi kaitse? Siin peaks ka kaitseministeerium oma sõna ütlema.

järeldusi

Kui tegu oleks koolikirjandiga, mille pealkirjaks "Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruanne" paneks kirjandusõpetaja Alavainu hindeks 3 ja kirjutaks hinde alla selgituseks "osaliselt teemast mööda", sest nagu eespool märgitud, **merelt maale** suurt **ei jõuta**. Ka jääb mulje, nagu oleksid mõjud üldiselt vaid **horistontaalsed**. Järgides KMH koostajate hindamissüsteemi (0, +1,+2+,+3, -1,-2,-3), oleks hindeks -2, sest töö on korralik, kuid väga paljusid aspekte ei saa siiski hinnata enne, kui tuulepark valmis. Mitmed uuringud on ju tehtud laboritingimustes.
Loodusel ja inimesele, ka Eesti riigile oleks aga parem, kui see valmis ei saakski.
Kindlasti on Eestis teisigi kohti, kus 4Energia saaks oma tegevust arendada.
Ja ärge tulge mulle rääkima, et "ei saa pooleli jätta, sest nii palju raha on juba kulutatud" nagu vene ajal põhjendati, kui mingit tobedat rajatist mõistusevastaselt lõpuni ehitati, kuigi ka tegijail endil oli selge, et sellest head nahka ei tule.
Minu armas RIIK saaks käe vahele enne, kui asi tegelikuks läheb.
Et ei läheks nagu Rail Balticuga, et **pärast** tarku palju.
Aga minu armas RIIK on juba sõrme andnud, sest meri kuulub riigile. Ja ilma riigi nõusolekuta ei oleks Hiiu maavalitsus (oleme seni veel maakond!) saanud tema merre tuuleparki planeerida.

põhjendusi

Hiiu saar on mitte ainult Eesti, vaid ka Euroopa ja maailma kontekstis unikaalne.
Sotsioloogiline tõsiasi on, et väikesaar on **süsteemi mudel**: Saaremaa on selleks mudeliks liiga suur, Vormsi aga sutsu väike. Siin toimuv annab korrutamistehte abil ülevaate mujal (ka kogu riigis, aga – kui soovite, - ka kogu Euroopas) toimuvast. (Esialgu pole küll veel pagulasi saarele jõudnud, aga küll tulevad.) Siin on kõik institutsioonid, valimisvõitlused jm. Nagu peopeal. Ees on haldusreform – meie näeme selle tagajärgi oma ühiskonna-mudelilt esimesena.

Ka **looduslikult** on Hiiumaa heaks **mudeliks**. Üks juhtiv geograaf ütles mulle kord jutu sees, et meie saar on nagu hea õppevahend: siin on pinnavormiselt kõik olemas: jõed, mäed (v.a. vulkaanid), järv, soo, allikad, lauskmaa, paeseljandik, erinevad rannajooned, laiud (mis on nagu mandrite juures saared) – sõnaga kõik-kõik, aga minimaliseeritult.
Hiiumaa on Eesti kõige metsarikkam piirkond – pea 70% saarest on kaetud metsaga. Taimestik on eriliselt liigirikas. Metsloomi on kõigist parasvöötme liikidest. Läbilennul peatub siin tuhandeid linde.
Ülipuhtast õhust oli juba juttu.

“et endise peale tagasi tulla,”
nagu väljendus papa Kitzberg enam kui 100 aastat tagasi. Ehk teisisõnu - tagasi algusesse.
Nagu ütlesin, puudub mul täielikult isiklik ambitsioon. Ma mõtlen nende peale, kes tulevad pärast meid; nende lastelaste peale, kes täna noored; nende peale, kes alles algklassides; nende peale, kes täna sünnivad – nendel tuleb tuulepargi mõjuväljas 30-40 aastat elada, nendele jäävad tagajärjed kanda.
Mina elan sealtpoolt siiapoole. Soovitan seda teha korraks ka hindamise hindajatel: muutuge pisut futuristideks ja vaadake olukorda maal ja merel **pärast** tuugenite garanteeritud töötamisaja (20 a.) lõppu. Ja kust saab riik energiat pärast seda?
Soovin väga, et mu riik teeks pikema-ajalisi plaane. Ja kestaks kauem. Praegu tundub küll, et elatakse põhimõttel “pärast mind tulgu või...”.

järeldusi ja küsimusi
minu suurest süvenemistööst on mitu. Ka tõdemus (mis oli juba enne), et energiasõltumatust on Eestile tarvis. Aga kui see sõltumatus sõltub Norra firmast? Taastuv-energiat on maailmale tarvis. Aga miks peab selle Eesti oma loodusega kinni maksma? Ja miks peaks Eesti omaenese maa ja mere reostamise krooniks hakkama energiat jumal-teab-kellelt himsa raha eest ostma, kuigi ta vääriks riigireostuse eest kompensatsiooni? Praegu jääb mulje, et Norra firma otsis lolle, ahneid ja ambitsioonikaid patnereid, kuni leidis... eestlased.
Suured riigid ei hooli suuremat oma inimestest – neil neid küll. Ja ohverdada 300-3000 inimest, et jälle mingit sõda alustada, ei hakka rahvaarvu arvestades eriti silma. Minu riigile oleks iseegi 300 tervisekahjustatut tohutu kaotus.
Ja saarest on kahju. Sest saadaksime ta ju kuradile “ühes rohu ja rahvaga”

nagu laulsid vennad Johansonid (1987). Ja “jumalaga mu allika ja lilled” nagu kirjutas soome luuletaja Katri Vala (1934; e.k.1959).
Peaküsimus: KAS EESTILE ON HIIUMAAD ÜLDSE TARVIS?

programmiline lõppsõna + ettepanek

et tegu on hetkel eimillegi muu kui keskkonnaministeeriumiga, mis riigi esindajana on ka esimene otsuselangetaja, teen kolm ettepanekut:
1.mitte kinnitada KMH'd praegusel kujul
2. mittekinnitada iialgi
ja
3. võtta Hiiu saar täies tükkis koos rannikumerega looduskaitse alla

Viimast punkti palun võtta eriti tõsiselt ning lülitada see lähemal ajal (enne kui õnnetused juhtuma hakkavad) ministeeriumi tööplaani.
“Kõik on tehtav, kui tehakse.” /*alavainu aksioom nr. 1*/

Alustatud 13.03.2017
Lõpetatud 16.03.2017

AVE ALAVAINU,
Hiiu saare püsielanik